

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LACINISLO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnost: za Slovenijo (vključno z Avstrijo) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta; za Ameriko in Čino \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inozemstvo \$9.50.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincin \$7.50 per year, foreign countries \$9.50 per year.

Cena oglasa po dogovoru. Zaloge se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. Manuscripts will not be returned.

Naslov na vse, kar ima stik s uredništvom:

PROSVETA

2607-28 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBERS OF THE FEDERATED PRESS

138

Frankie & Herbie

Dan za dnevom poudarjamo, da med demokratimi in republikanci ni nobene fundamentalne razlike. Roosevelt in Hoover predstavljata eno in isto reč vsak na drugem koncu. Edina razlika je, da Hoover ima črno suknjo, Roosevelt pa pisano. Druga razlika je, da Roosevelt obljubljuje pivo takoj, Hoover pa "enkrat kasneje". Vsak pameten človek pa lahko vidi — le zapomnite si to — da bo še veliko, veliko vode poteklo po grlih Američanov, predno pride postavno pivo. Končno: delavcu, ki je brez dela, je prej potreben kruh kakor pivo.

Da ni razlike, nam potrjujejo kapitalisti sami, ki niso prav nič v strahu pred Rooseveltom. V strahu so le republikanski politiki, ki se boje za službo in pa oni kapitalisti, ki so investirali veliko denarja v republikansko kampanjo; torej le oni, ki imajo osebne interese v Hooverovi zmagi.

Ciknaka Tribune, eno največjih kapitalističnih glasil v Ameriki, tolaži svoje republikanske bratce, da ni tako hudo in ni si treba delati silnih las. Pravi, da je sličnost med Hooverom in Rooseveltom značilnejša kot pa nesličnost, da oba nastopata kot velika nasprotnika — toda njuno politično nasprotstvo ne sloni na nobenih dejstvih in nobenih nevarnih perspektivah. Če bi bil Roosevelt danes na Hooverovem mestu, ne bi bil storil veliko več kot je Hoover; kriza bi bila vseeno tu in razlike bi ne bilo dosti.

Značilno je tole, kar pravi Tribune: "Niti Hoover v Washingtonu niti governor Roosevelt v New Yorku nista storila ničesar, da bi ustavila tok ekonomskih razmer, kakršne so danes. Glede velikih spekulacij na borzi ni prvi ne drugi storil ničesar, niti ne bi mogli storiti. Vlada ima vezane roke, kadar vsa dela spekulira, da si neče tega priznati. ... Fakt pa je, da vsaka vlada, naj bo republikanska ali demokratska, si prisvaja kredit za dobre čase, nasprotno pa odklanja odgovornost za depresijo. Tega stališča ji ne smemo zameriti in ne smemo pričakovati od sedanjih vlade, da se prizna krivdo današnje polomije. ... Fanatičen Rooseveltov pristav lahko verjame, da je Hoover osebno odgovoren za depresijo, katere ne bi bilo, če bi bil Roosevelt na njegovem mestu, ampak trezen človek ne vidi nobene dokazila za to."

Clankar nato primerja razne Rooseveltove obljube s Hooverovimi dejanji in izjava, da razlika je le navidezna. Roosevelt bi morda delal drugače, šel bi po drugih potih, ali na koncu konca bi bil prav tam, kjer je Hoover danes.

Seveda, Tribune ne pove, kje je vzrok, da ni nobene fundamentalne razlike in zakaj ne bi mogel Roosevelt doseči nič več, če bi bil danes na Hooverovem mestu. Vzrok je v sistemu! Oba sta za ohranitev kapitalističnega sistema, oba imata stara, ugotovljena pota, po katerih hodi ameriška ekonomska politika zadnjih petdeset let in s teh poti ne moreta nikamor. Oseba, značaj kandidata ne pomeni nič — sistem je tisti, katerega se morata držati. Roosevelt je governor najbogatejše in gosposkarske najmočnejše države v Uniji — in kaj je razlika? V čem se njegova uprava razlikuje od republikanske uprave v Pennsylvaniji ali Illinoisu? Ali imajo brezposelni delavci v New Yorku kaj več "dole"? Ali imajo farmarji boljše cene?

Nepobitna resnica je, da demokracije še danes niso priznali odgovornosti za krizo, ki je davila Ameriko za časa Clevelandove administracije — kakor niso republikanci priznali odgovornosti za krizo leta 1908 in kot nočejo priznati za današnjo veliko krizo. Kaj je razlika?

Ista Tribune, ki se ogreva za predsednika Hooverja, da si ne boji Roosevelta, se istočasno ogreva za demokrata Hornerja, ki kandidira za illinoiskega governorja. Torej, če kapitalistično glasil ne vidi razlike med republikanci in demokrati in lahko zagovarja obce, zakaj bi baš delavci morali biti taki osli, da bi verjeli v razliko?

Sličnost demokratov in republikancev se najbolj pokaže, kadar obojim preti nevarnost od tretje stranke, radikalno drugačne, na primer od socialistov. Takoj se združijo in so "non-partisani". To je bilo v Milwaukeeju in Readingu. Tam ni več demokratov niti republikancev — ena sama stranka so, kapitalistična, kot se spodobi.

Delavci, ki niso popolnoma slepi, to vedo, zato se ne zmenijo za bedasto kričanje v demokratskem in republikanskem taboru. Saj

(Dolje v 2. koloni.)

Glasovi iz naselbin

"Čevljar-baron" v Waukeganu

Waukegan, Ill. — Brezposelnost in pomanjkanje je veliko vseh povsod, zima je tu, dela in zaslužka pa ni. Sedanja družba se trdno drži svojih starih profitarskih idej ter s ponosom zre na brezposelnost in pomanjkanje delavstva, ki tava v mrazu po cestah. Naša dolžnost pa je, da se borimo za boljše čase, za boljše in pravičnejše človeško družbo.

Da bo vsaj malo oddiha v sedanjih mizeriji, uprizori izobraževalni in dramski odsek Slovenskega narodnega doma tridejansko igranje s petjem "Čevljar-baron" v nedeljo dne 6. novembra ob 3. popoldne na odru S. N. D. Odsek je zbral to igro zato, da se obištevno malo razvedri v teh pustih in slabih časih. Gotovo je, da se vsak težko sedaj žrtvuje za vstopnino, zato pa je bila določena vstopnina zelo nizko. Stane samo 25c v predprodaji, pri blagajni pa 35c. V sedanjih časih člani neradi gredo od hiše do hiše, da bi prodajali vstopnice. Zato upoštevajte to obvestilo in si jih sami nabavite pravočasno. Dobe se v točilnici v SND, v zadruzi prodajalnih in pri članih. Pomnimo, da ima odsek stroške, zato mu pa pomagajmo. Ako hočemo, da bo še nadalje deloval kot je v preteklosti, mu prisločimo na pomoč s tem, da pridemo v velikem številu na njegovo prireditel v nedeljo dne 6. novembra.

Kot je rečeno, se igra "Čevljar-baron" smešno in veselo. Pridite, da se navijete tega veselja in smeha tudi vi. Vsebinsko te igre je seveda v celoti dokaj humoristična in njeni karakterji s čevljarjem vred so vsi "spasni". Na kratko menda je ni treba opisovati, ker bi morda petem ne uživali toliko kot boste brez opisa, ako veste, da je "Čevljar-baron" prvovrstna komedija, od katere boste dobili obilo razvedrila, veselja, smeha in zabave. Zato pa je nikar ne zamudite, ampak preskrbite si vstopnico že sedaj v predprodaji, da boste gotovo v nedeljo 6. novembra ob 3. popoldne navzoči na njeni uprizoritvi. — Pub. odsek.

Na 8. novembra se bo pokazalo!

Milwaukee, Wis. — Blizajo se splošne volitve, ki bodo dne 8. novembra. Glejmo, da bomo ali val na volišče, pa da ne bomo zbirali na glasovnicah enega tu, drugega tam. Volimo soc. tikit v celoti! Znano nam je, da je soc. stranka delavske stranke in da so njeni kandidati delavski kandidati, katere bodo, ako bodo izvoljeni, tudi resnično zastopali delavske interese. Nikar ne poslušajmo sladkih besed, ki nam jih pojejo zagovorniki sedanjega sistema in plačanci starih strank. Podpiramo svoje lastne delavske kandidate, ki jih je postavila soc. stranka. Se za par dni je do časa splošnih volitev. Na 8. novembra se bo odločilo, izid glasovanja bo do kazal, če se je delavstvo kaj naučilo, dali je kaj spoznalo v tej moreči depresiji po tolikih težkih in bridkih inkubacijah. Upati je, da bodo naše lokalne volitve pokazale, da se delavstvo zaveda svoje dolžnosti ter da bo v veliki večini volilo za delavske kandidate. Tako je tudi upati, da bo storilo glede državnih in zveznih kandidatov, ki jih je postavila delavska, to je soc. stranka.

F. G.

Revolucija z glasovnico

Yukon, Pa. — Revolucija — pa ne s kolo — pride dne 8. novembra. Takrat bodo imeli delavci in farmarji spet priliko, da pokažejo svojo zavednost, svojo umsko zmoglost in reanot. Vsi kot eden moramo oddati naše glasove Norman Thomasu in Jamesu Maurerju ter vsem ostalim kandidatom soc. stranke. Od starih političnih strank nimajo delavci in farmarji ničesar pričakovati. O tem smo vsi lahko prepričani. Kdor se ni, mu ni za pomagati. Mimo njega so ali dogodki in mizerija, ne da bi se zavedel.

Naši slovenski volilci, ki so v veliki večini delavci in farmarji, ne smejo dovoliti, da bi jih s sladkimi besedami zavedli v prid izvolitve Franklina Roosevelta kot so jih pred štirimi leti, ko so jim obljubljali, da jih Smith

popolje v nebesa na zemlji. Vredeti moramo, da obe stari stranki zagovarjata sedanjí krivični kapitalistični sistem, kajti njihovi kandidati so postavili kapitalisti. Torej je umevno, da bodo morali služiti njim. Nikar ne dajte blufati z obljubami za pivo in podobnim. Prvo je zaslužek, pošteno življenje. Tega hočemo, potem pa vse pride. Kandidata za predsednika, ki ju je postavila reakcija, sta kot dvojčka, kajti ona dva sta predstavnik starih strank.

Na 8. novembra pojdite na volišče in glasujte za soc. kandidate. Če ste pa za mizerijo, tedaj pa volite za demokrate in republikance. Joseph Robich.

Kaj je s "pisanim poljem"?

Milwaukee, Wis. — Kot bi odsek, ki prenehalo Trunkovo "pisano polje" v A. S. Kaj se je zgodilo z njim? Dolgo časa sem brskal po A. S. Prosveti in Proletarcu, da morda kje opazim kakšno notico o prečistitem fajmostru Trunku. Pa nič. Kam jo je mož pobral? Vprašal sem ženo, če ona ve kaj o njem, če je ona morda kje kaj čitala o Jurju Trunku. Nak, tudi ona ni nič opazila. Isto s mi povedali tudi prijatelji.

Da to pišem, mi je dala povod debata, ki se je vršila v listih med Trunkom, Melekom, Podgoričanom in drugimi. Debata se je vlekla dolgo časa; zame je bila zanimiva, podučljiva in pa tudi smešna. Naučil sem se bil že precej latinske (tolmačil mi jo je A. Kolbezen). Korosko nemščino sem razumel. Torej lahko vidite, da upravičeno vprašujem po g. Trunku. Slabega mu ne voščim, tako tudi nobenemu drugemu ne. Amen.

Rad čitam številne dopise v Prosveti, ker so zelo zanimivi. Saj pa ima tudi celo vrsto vaših dopisnikov, da človek z veseljem prebira njihova mnenja, poročila in nasvete.

Radovednej.

Uprizoritev igre in apel volilec

Barberton, O. — Tukajšnji soc. klub 232 JSZ priredi dne 26. novembra v dvorani društva Domovina na 14. cesti zanimivo kmečko komedijo, ki se imenuje "Stari grehi". Vsem posebnikom lahko garantiramo, da se bodo nasmejali kot malokdaj. Da pa se bo lahko vsak udeležil, smo določili nizko vstopnino, ki bo samo 25c za odrasle osebe, za mladino do 15. leta starosti pa 10c. To je pač tako mala vstopnina, da jo bo lahko vsak zmogel.

Pridite na našo prireditev in uprizoritev zanimive komedije dne 26. novembra v obilnem številu, pa vam ne bo prav nič šalo. Naš klub ima sedaj v teku volilne kampanje velike stroške, katere bo treba kriti iz dohodkov na naših prireditvah. Obenem apeliramo na vse naše volilce in volilke, da dne 8. novembra vsi glasujejo za soc. kandidate. Soc. stranka je edina stranka, ki deluje za delavske interese. Njen program je v prid delavstva, zato pa je naša dolžnost, da podpiramo in glasujemo za njene kandidate, ki bodo delali za uresničenje njenega programa, ako bo

do izvoljeni. Storimo tako in volimo soc. kandidate, da bomo delavci deležni naših produktov.

Klubov odbor.

Osmi november in mi

Meadowlands, Pa. — Sedaj so tukajšnji rovi pričeli malo bolj obratovati, zaslužek pa je zelo pičel. Ravno tako v tovarnah, tako da ne kaže nič dobrega za zimo, ki bo kmalu tukaj. Našim ljudem se sicer ni treba mnogo bati radi pomanjkanja, kajti skoro sleherni si je pridela potrebnega živeža. Da bi le tudi vsaj malo zaslužil, pa bi šlo.

Te dni mi je nekdo pravil, da bo neka družba plačala 25c od tone premoaga za strojem. Torej se nam trpinom obeta vedno slabše. Dne 8. novembra bodo glavne volitve. Delavci, pomislite malo in volite delavske kandidate. Pojdite na volišče vsi in oddajte svoje glasove soc. kandidatom, ki bodo resnično delovali na tem, da dobe delavci svoje pravice. Glasujte za soc. listo vsepovsod, pa se ne boste nikdar kesali.

Juže izpod Nanoem.

Poslušimo se naše moči!

Farrell-Sharon, Pa. — Danes, ko to pišem, je 26. oktobra. Vreme imamo lepo in toplo. 8. novembra bodo predsedniške volitve. Kot republikanski tako vas tudi demokratski agentje zopet obiskujejo po vaših stanovanjih ter vas nagovarjajo in se vam priklanjajo kolikor jim dopuščajo njihovi precej obilni trebuh. Mislite, da bodo ti možje vam pomagali v vaši bedi in revščini, kadar bodo zopet izvoljeni? Like hell! Cetudi se vztrane premenja, ocel v pregl je ostane.

Delavec je bil tu pred kapitalom in je neodvisen od kapitala. Kapital je samo sad dela in bi nikoli ne mogel obstojati, ako bi delavec poprej ne obstojal. Delavec je nad kapitalom in si za služi najvišji ugled. Ker delavci proizvajajo vse dobrine, sledi, da vse te stvari po njihovi spadajo tistim, ki so jih proizvedli. Ali bilo je tako v vseh časih na svetu, da so nekateri delali in drugi so brez truda uživali veliko množino sadu od tega dela. To je krivica, ki se ne sme nadaljevati.

Ta delala, z njenimi ustanovami, spada ljudem, ki prebivajo v nji. Kadarkoli se ti ljudje naveličajo obstoječe vlade, oni lahko na volilni dan izvolijo možje, ki so po njih okusu najbolj zmorni vladati. In kadar se producira z našim neplačanim delom več hiš, obleke, obuval, hrane itd. kot jih gospodar lahko proda s profitom, takrat se ustavi delo, delavce se vrže na cesto v nezaposlenost in bedo. Ali bo ta brezkončni obroč brezdelja z nezadostno mezdo in nezaposlenostjo ter nezvišajočo mezdo zmiraj obstojal? To ne more biti.

Vi veste, da imamo v ti deli kapitalistični razred, ki ga vzdržujejo delavci in ki jaha na hrbtu delavskega razreda. Ali mislite, da se naprej plezati po tem samem stremu? Ali naj bo življenje stari obroč nizke mezde in velike draginje, mezda pa plačana s šepom in graham, namesto v gotovini?

Mar ne veste, čeprav bi prejeli višjo mezdo, da bo draginja

—Federation Pictures.

Farne na bo'nu. Naznanila za javno dražbo farmarskih domov in opreme v Severni Karolini. Kakor delavci izgubljajo svoje domove, tako izgubljajo farmarji svoja bivališča.

izpodrinila vaš izboljšek še predno ga boste prejeli? To kar vam bo dano z eno roko, če vam bo sploh kaj dano, vam bo zapet odvzeto z drugo roko. Zapomnite si, da preobrat je na vaši strani in proti delavskemu zapeljivcu. Naj vam ne pride izpred oči, da je duh časa z vami in bo rečim delavstvom. Svet se izpreminja in vi boste zmagali, samo če hočete.

Ali veste, da se bodo oči celega sveta naenkrat obrnile na vas? Ali veste, da boste podelili delavskemu razredu v Ameriki duh kakršen še ni bil nikoli v preteklosti, da boste postali upanje in vodilna zvezda delavskega razreda? Da, žene in otroci so zdaj v revščini in nobenega izgleda za življenje kot brezkončna revščina. Iz arca vam bodo hvalježni in bodo častili dan, ko so se vendar enkrat znašli možje v Ameriki, ki so imeli moč in tudi voljo in so napravili konec razmeram, v katerih smo mi vsi.

Novembra osmega pojdimo vsi na volišče in si izvolimo možje, kateri umevajo sedanje našo bedo. Delavska stranka ima izbornega predsedniškega kandidata, po imenu Normana Thomasa, za podpredsednika pa istotako sposobno osebo, Jamesa Maurerja. Mi val imamo silo; nihče se ne more zoperstavljati našim silam!

Jack Yert.

Thomas dobi 10 milijonov glasov!

Detroit, Mich. — Danes živimo v najljutejši borbi za javne urade, za katere se tepejo in blatijo eden drugega v starih političnih strankah, milijonarji pa zalagajo svoje politične stranke z denarjem ter varajo in slepijo ubogo delavstvo, češ, kako jim bodo pomagali z vsem, ako bodo izvoljeni. In ljudstvo je tako nezavedno, da jim verjame. Silišijo se celo opazke od ljudi, ki se prištevajo med napredne, da bo najboljše, da se voli Rooseveltja, da bo Hoover porazen.

Slovenski volilci v Detroitu naj si zapomnijo to, da obe stari stranki podpirajo kapitalisti z denarjem. Če boste zanje volili in če bodo izvoljeni v javne urade, bodo morali delati za kapitaliste, zato se jim sedaj ne smili denar, s katerim podpirajo njihove kandidate. Vam pa bodo dali mizerijo, lakoto in prasto stanovanje pod milim nebom.

Socialistična stranka v državi Michigan ima na svoji listi kandidate v vse urade, kot sledi: za governorja John Panzer, za podgov. Ida Wilson, za taj. J. Melvin Wood, za blag. B. F. Underhill, za gl. pravnika Harry Rlaeman in za nadl. Chester Graham. V senatorsko zbornico: Loren Walters, B. Tomaki, Stanley Naglik st., Andrew Burt, Joseph Heideman, Peter Benedict in John Sweet. Za House of Representatives: Josef Bernstein, Oliver Chevilott, Mendel Cousens, Louis Gillary, Shirley Elloff, Stanley Kozlowski, Sam Levin, Frank Ostrowski, Alexander Sidorak, Anna Panzer, Mayer Schneider, Ida Schmitt, Eric Hillebrand, Edward Mahlbarg, Homer Beames, Ben Fiedler in John Sidorak. Za zvezne kongresnike: Alex Levitt, Alvis Simon, Arthur Kent, Morton Allen, Mint Nauta in Merlin Bishop. Wayne county: sheriff August Schmidt, clerk Arthur Rubenstein, blag. Lulu Mates, za vpisovalca zemljišč Robert Skankie, dalje Ethan Edloff, za ko-

(Dolje na 3. strani.)

Energija je večna

Zakon o ohranitvi energije, ki ga je odkril zdravnik Robert Wilhelm Mayer, spada med temeljne zakone modernega naravoslovja.

Prav za prav bi se nam moralo zdeti čudno, da je bilo ta zakon šele odkriti, kajti samo ob sebi je umevno, da energija ne more nastajati iz nič, kakor se tudi ne more spremeniti v nič. Toda pomisliti moramo, da se je človeštvo stotletja vdajalo neutemeljeni misli, da se bo nekomu nekče posrečilo izumiti perpetuum mobile, ki bi proizvajal silo iz nič in bi deloval s to silo večno. Še danes je dovolj takšnih fantazov, ki verujejo trdno v perpetuum mobile, dasi nam je postal Mayerjev zakon samo ob sebi umeven. Za tisti čas pa je pomenil tako prevratno misel, da je tedanji odlični fizik Pogendorff razpravo o tem epohalnem odkritju, ki mu jo je dal Mayer, namesto da bi jo objavil, zaprl v miznico in nanjo "pozabil." Tako je novemu spoznanju za nekaj časa zaprl pot v javnost in dasi je to spoznanje končno le zmagalo, da je Mayer plačal za ceno svojega duševna zdravja.

Ena temeljnih trditve zakonov o ohranitvi energije je ta, da se sile ne dajo uničiti, pač pa so spremenljive. Kjerkoli je neka sila na videzno izginila, se mora pojaviti v drugi obliki. Grove, Edisonov predhodnik, je napravil zanimiv poskus, da je dokazal to sorodstveno razmerje med raznimi oblikami energije. Fotografsko ploščo je položil v posodo, ki je bila napolnjena z vodo in je samo na eni strani propustala svetlobo skozi stekleno steno. Tudi ta stena je bila zakrjena s pokrovom. Med fotografsko ploščo in stekleno steno je namestil srebrno mrežo, ki je bila zvezana z enim koncem Breguetove spirale, posebne priprave, ki kaže najmanjše temperaturne spremembe. Plošča je bila zvezana s peti ovoj galvanometra in zvezana sta bila s svoje strani z nadaljnjo žico galvanometer ter spirala. Čim je Grove odkril pokrov čez stekleno steno, je padla na fotografsko ploščo svetloba in istočasno sta se premaknili igli na Breguetovi pripravi in galvanometru. Tako je Grove iz svetlobe kot prvotne sile dobil kemično delovanje na plošči, kemična sila se je spremenila v žičah v električno silo, ta v ovojih galvanometra v magnetiko, a v Breguetovi spirali se je tvorila toplota. Končni efekt vseh teh sprememb je bilo gibanje v iglah. Sile se ne dajo uničiti in njih spremembe se vršijo v enakovrednih količinah. Znanosti se do danes sicer še ni posrečilo popolnoma, da bi določila enakovredne količine toplote, svetlobe, elektrike, magnetizma in kemične sile, vendar pa je že ugotovila ekvivalenco med gibanjem in toploto. Toplota, ki segreje kilogram vode za 1 stopinjo Celzija, bi mogla ta kilogram dvigniti 427 m visoko.

Morilna blaznost

Ktinomanijo, morilno blaznost, imenuje bivši nemški vojaški zdravnik Emil Flusser v svoji knjigi "Vojna kot bolezen" eno izmed glavnih gibalnih sil vojne. Bolezenski element v vojevanju, pravi, se je kazal zlasti v množestveni morilni blaznosti in v suženjski podrejenosti. Če sta se spopadla dva nasprotnika na noč in se skušala ubiti, sta videla drug v drugem pač sovražnika, ki dela prijateljskim vrtom to in ono žilo, a vendar sta bila oba tudi orodje v rokah višje sile, ki ju je gnala v klanje. Tej sili se nista mogla upirati iz bolesnega suženjstva, a višjo silo so utelešali istotako bolni ljudje. Visoki poveljniki, ki je zapovedal in se opajal ob uporabi kakšnega morilnega sredstva, je bil spet suženj za višjemu poveljniku; vojak se iz suženjstva ni mogel upirati povelju, ki ga je gnalo v napad, a se je pri tem tudi naslajal z željo, da bi zagledal sovražnika in ga kral. Ktinomanija je stara kakor človeštvo in je bila že vsebovana v krvavih žrtvah bogovom in v gladiatorskih borbah, ki so opajale tisočglave množice.

Ktinomanske orgije v božjo čast zasledujemo potem ves srednji vek v krščanstvu, francoska revolucija jih je počenjala v imenu "razuma". Ni "nenaravnost", da so bili med vojno najnevarnejši vojni priganjači baš stari. Klimakterična in starostna doba je prenašala mladost in če je mladenič šel v klavirno, so bile njegove življenjske šanse mnogo manjše nego šanse starcev — ta superiornost pa je bila tem v zadostenje. Flusser pripoveduje, kako so se opajali visoki, stari gospodje, generali, pisatelji, znanstveniki, ob dobro založeni mizi nekega vojskovodje s pogovori o učinkih min, granat in plinov. Sam je mnogokrat prisostvoval takšnim banketom, ki so mu dokazovali, da je bilo njihovo zanimanje za vse strahote samo seksualni ekvivalent te žalostne človeške kategorije.

Farmarjeva koroza

Farmar C. H. Payne v Massachusettsu je poslal trideset bušjev koroze na trg. Koroza je danes zelo poceni in farmar je računal, da dobi \$4.30 za pošiljatev.

Namesto tega je dobil sedem centov. Vozni na in provizija sta pokrili vse ostalo.

Farmar Payne bo volil Hooverja, ker verjame z njim vred, da bi bilo lahko še slabše ...

(Nadaljevanje iz 1. kolone.)

vedo, da tem dvojčkom ni za drugo kot za službe; le znakma se izpremeni, vse drugo ostane. Prvi kakor drugi je zvesti pes čuvaj kapitalizma.

Delavci, ki niso več slepi in gluhi, bodo letos volili Normana Thomasa in ostale socialistične kandidate.

Monnyjeva mati, stara 84 let, odhaja v sovjetsko Rusijo. Na ulici je njen poslovilni večer v New Yorku.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

Ljubljana, 14. okt. 1932.

300 Din šel kmet v smrt
300 Din! Se pred nekaj leti ni smela ta kmeta ta denar bogve kako pridobiti. Prodal je kravo pa je imel nekaj prgišče stotakov. Zdaj je drugače. Za 300 Din se je celotno kravo. Zato je 300 Din za današnjega slovenskega kmeta že precejšnjo vsoto, vso, ki mu prizadene skrbi, če jo treba plačati, in veselje, če jo prejme.

Kmet Franc Božnar, star 45 let, doma na Slančevem vrhu pri Kranju, bi imel te dni 300 Din plačati. In sicer za nič, za nič, kar korist. Pravda se je z nekim kmetom s Kršini vrha, ki mu je izgubil in plačati bi moral kazen v znesku 300 Din. Ponedeljek je bila ta usodna ura, dne 10. t. m. Božnarja kazen zadela: doma ima še sedem otrok od 1. do 17. leta, karstni, majhno posestevstvo in nekaj denarja. Se manj denarja, ki ga plačal za nič. Ves razlog je se vrnil domov in molil. Postopal je okrog hiše, stopal po sobah ter gruntal, kje dobi 300 Din. Domači so ga puščali v miru, da ga ne bi še bolj razburili. Legli so spat, tudi gospodar je legel. Zjutraj okrog 9. ure je vstal ter odšel na kmet. Žena je mislila, da gre na kmet dalje spat, ker je v polje gneča; otroci spijo pri mami. Okrog 9. ure dopoldne je poslala žena hčerko, naj gre po nekaj šena na skedenj in ji potihem opravi, da ne preločeta. Ko pa je hčerka prišla na skedenj, je našla očeta, ki je v obeh rokah držal 300 Din. Prihitele so domači in sosedje ter rešili kmetarja iz zanke, a obuditi ga so mogli več. Zaradi 300 Din.

Uboj tekmece
V Ljakevcih pri Beltrincih je ponedelj 9. t. m. popoldne prišlo uboja. Delavec Alojzija Dolžič, star 36 let, je z nožem ubil 28-letnega posestnika Alojzija Petka, ki je na kmetu izdihnil. Med obema je bilo staro sovraštvo. Petek je namreč poprej fant Domitrija žene in je ta celo rodila, ki je iz tega razmerja. Domitrija je zaradi tega zasovražil ženo in jo pogosto psoval in pretepal. Se bolj pa ga je jezilo to, da Petek še zmerom hodil za Dolžičev ženo. V nedeljo je Domitrija spet pretepal ženo, pa prihitel Petek, da bi jo ubil pred pobesnelim možem. Dolžič je bil takdo naskočil z nožem na Petka ter mu zabodel nož v prsno. Ubojalec so privedli in odvedli v mariborske zapore.

Žg. Kašlju.—Dne 13. okt. ob pol 4. zjutraj je izbruhnil nevaren požar v skedenju posestnika Gostinčarja v Zgornjem Kašlju pri Ljubljani. Požar je nastal pri skedenju s senom in slamo ter nekaj poljedelskimi stroji, tako da ima posestnik okrog 5000 Din škodo. V veliki nevarnosti so bile sosedne hiše in polja. K sreči so bili takrat na mestu požara vsi kmetje, ki so požar lokalizirali ter rešili kmetu vse naselje.

Brezposelnost raste iz dneva v dan. Upati je bilo, da se bo leto brezposelnih vsaj ohranilo na isti višini, a je z nastopom jeseni in deževne jeseni število naraslo. Ne mislimo pa tu na zidarje, ki postanejo po letu vsi na zimo brez dela ter se prihranijo in svoje družine prihranijo od poletne sezone. Naraslo je namreč tudi število brezposelnih med tistimi delci, ki so pričakovali, da jih bo zima bolj zaposlila, ne pa tako na cesto. Med te spada tudi zidarji. Včasih je bilo tako, da so bili zidarji zaposleni, če so bili zaposleni po letu, za zimo so bili sigurni, da bodo radniki ne bo metal na cesto. Zidarji prav pred zimo izgubijo delo. V Zagorju so že nekaj mesecev odpovedali vsem delavcem v kamnolomu in pri gradbeništvu z rokom do 15. septembra. Potem so jim rok za delo podaljšali do 15. oktobra in zdaj spet za 15 dni. Potem pa bodo, a penec pogasili in delavci bodo ostali 1. oktobra na cesti, brez dela, brez zaslužka in seveda tudi brez

drugih poljskih ter gozdnih pridelkov, kakor prav letos. Dobra letina in marljivo nabiranje sadežev na kmetih—to je tisto, zaradi česar je ljubljanski trg s takimi plodovi kar preplavljen! Lokomotiva povzela vojaka. Na železniškem mostu v Mariboru je stalno postavljena vojaška straža, da čuva most pred morebitnimi atentatorji. Pred nekaj dnevi pa se je pripetila nekemu vojaku na tej straži smrtna nesreča. Lokomotiva avstrijskega vlaka je ponoči povzela stražarja prostaka izeta Fejzloviča. Krivda je v tem, da je most alabo razsvetljen, je pa blizu postaje ter po mostu stalno premikajo vlake ter se je treba stražarjem zelo paziti. V temi je previdnost težko "izvedljiva" in vojak je zašel pod lokomotivo. Vsega je razmesarilo.

Umrl so: V Ljubljani Ana Goldsteinova, v ljubljanski bolnici Leopoldina Perko, v Kapeli pri Radencih Feliks Mir, v celjski bolnici 63-letni delavec Anton Višnar iz Dobrove pri Celju (za poškodbami, ki jih je dobil pri zaganjanju drv v Celju), v Sarajevu poštni uradnik Slovenec Franc Kos, v mariborski bolnici 21-letni tkalec Viktor Sopolšek, v Počehovi posestnik Konrad Sarnitz, v Mariboru Alojzija Gašparinova, v ljubljanskem zavetišču posestnik Janez Novak, v Šiški 59-letni upokojeni železniški uradnik Evald Jakopič.

Nad 16 milijonov Din.—Zemljiska knjiga za Ljubljano iz okolice izkazuje za mesec september velik promet. Po teh podatkih je bilo na 192 nepremičnin vključenega dolga za 16 milijonov 248 tisoč dinarjev! V enem samem mesecu je torej narasel dolg posestnikov v Ljubljani in okolici za 16 milijonov. Od januarja do konca septembra je bilo vključenega dolga za 103 milijone 285 tisoč Din!!

RAZNE VESTI

Izgredi v Boliviji
Santiago, Chile, 29. okt.—Poročila iz La Paza javljajo velike izgrede. Prebivalstvo bolivijanskega kapitala je poslalo ultimatum predsedniku Salamancu, v katerem zahteva, naj napove vojno Paragvaju. Nacionalistični izgredi so v teku tudi v Antofagasti, Cochabambi, Oruru, Santa Cruzu in drugih bolivijških mestih. Nacionalisti zahtevajo, da vlada pošlje več čet v pokrajino Gran Chaco, da tako opere narodno čast, ki trpi vsled poraza bolivijških čet v tej pokrajini.

Danski komunist deportiran
Chicago. — Zvežno apelatno sodišče je potrdilo odlok nižjega sodišča v zadevi Nels Kjara, danskega komuniste, ki je bil aretiran v svrhu deportacije. Kjara je argumentiral v priznjo, da je pravica do revolucije lastna vsaki osebi. Priznjo sodišče je temu pritrtilo, reklo pa je, da je upoštevanje te pravice odvračalo od osebe in kraja, kjer se nahaja. To pravico imajo le državljani in ne tujezemci. In ker Kjara ni ameriški državljani, nima te pravice, je rekel sodnik, ki je potrdil njegovo deportacijo.

Schwabov je kmetarje potvaja
Bethlehem, Pa. — Od sedemnajstih gigantskih dimnikov tukajšnjih Schwabovih kmetarjev je iz treh val dim. Drugih štiri najat še vedno počiva in v njih predejo pajki svoje kraljestvo.

Problemi priseljensva

Prekinjenje stalnega bivanja
Vprašanje: Lani sem odšel v staro domovino z dovoljenjem za povratek (permit) in ostal sem tam deset mesecev. Moj prvi papir je od leta 1926 in bi rad zaprosil za državljanstvo. Ali bo moja odsotnost v inozemstvu otežila mojo naturalizacijo?

Odgovor: Zakon zahteva neprekinjeno bivanje (uninterrupted residence) tekom petih let pred vložitvijo naturalizacijske prošnje. Odsotnost od manj kot šest mesecev se ne smatra kot pretrganje bivanja. Ako je bil kdo odsoten več kot šest mesecev, ali manj kot leto dni, ta odsotnost se ne bo smatrala kot pretrganje bivanja, če bo prosilec more dokazati, da je ostal v inozemstvu več kot šest mesecev radi tehtnih razlogov, ki so silili v to. Dalj je tak razlog tehten ali ne, je odvisno od sodnika in pri mnogih sodiščih se takorekoč vsaka odsotnost preko šest mesecev smatra kot pretrganje bivanja. Vsaka odsotnost preko leta dni pretrga bivanje v Združenih državah. V takem slučaju ni drugega storiti kot čakati nadaljnjih pet let do prošnje za naturalizacijo in dobiti novi prvi papir, ako bi se danji v petih letih že zastarel.

Plemenitaški naslovi
Vprašanje: Ali more človek, ki nosi dedni plemenitaški naslov, rabiti ta naslov, ko postane ameriški državljani?

Odgovor: Nikakor ne. Inozemski plemiči morajo ob naturalizaciji izrečno odpovedati vsi plemenitstvi in kakršnimkoli plemenitaškim naslovom. Imamo slučaj, ko je bil državljanski papir razveljavljen, ker je dotični državljani še nadalje rabil naslov grofa, barona ali slinčnega. Sodišča so bila mnenja, da je to dokaz, da dotičnik ni imel poštenega namena postati državljani in da je dobil državljanstvo vsled prevare.

Jamščine za inozemske dijakke
Vprašanje: Ali morajo inozemski dijakji, ki prihajajo v Združene države v svrhu študij, položiti jamščino (bond), da ne ostanejo tukaj po dovršitvi študij?

Odgovor: Nedavni dodatek k priseljenskem zakonu pooblašča vlado, da sme zahtevati bond \$500 "v dvomljivih slučajih". Ta bond jamči, da dotičnik ostane tukaj le kot dijak in da se povrne domov po dovršitvi študij. Dokaz državljanstva ob volitvah

Vprašanje: Ali mora naturalizirani državljani pokazati svoje državljanstvo spravevalo vsak čas, ko gre na volišče?

Odgovor: Popolen dokaz državljanstva se navadno zahteva od novih volilcev, in to le, ko se registrirajo kot volilci. Čim je njihovo ime vpisano v seznam upravičenih volilcev, ni treba nadaljnjih dokazov državljanstva. Ali celo stari volilci inozemskega rojstva morajo označiti dan naturalizacije, ko se registrirajo za bodoče volitve.

Inozemski dijakji v Združenih državah

Vprašanje: Kaj je s to novo naredbo, ki preči inozemskim dijakom z deportacije, ako iščejo zaslužka, da se vzdržujejo? Koliko je teh inozemskih dijakov?

Odgovor: Isvrne regulacije glede dela, dovoljenega inozemskim dijakom, so bile nekoliko spremenjene. Po sedanjih odredbah sme inozemski dijak prevzeti tako delo, za katero dobiva v zamenjo hrano in stanovanje. Ne smejo pa delati za plačo v prostih urah ali koncem tedna niti ne ob počitnicah. — Danes imamo v Združenih državah približno 10.000 inozemskih dijakov. Polovica istih prihaja iz nekotnih dežel (Kanade, Mehike in ostalih ameriških dežel). Imamo 1300 kitajskih, 1000 japonskih, 500 ruskih, 400 nemških, 200 italijanskih dijakov itd. Največja skupina istih je v New Yorku (2080) in v Californiji (1710).

Duplikat naturalizacijskega papirja

Vprašanje: Zgubil sem državljanski papir, ki mi je bil ukraden skupaj z drugimi stvarmi. Kako naj dobim duplikat?

Odgovor: V naturalizacijskem uradu dobite tiskovino Form 2600, ki jo je treba izpolniti. Treba je priložiti dve fotografiji in money order za \$10. Prošnja mora biti podpisana pred notarjem.

Število volilcev v Združenih državah

Vprašanje: Koliko je upravičenih volilcev v Združenih državah in koliko jih gre na volišče?

Odgovor: Urad cenzusa cenil število ameriških državljanov, ki bodo v volilni starosti dne 8. novembra, na 70 milijonov. Seveda je treba vzeti v poštev tudi regulacije glede bivanja v državi in okraju, ki precej znižajo to število. Nadalje so zahtevki glede pismenosti. Volilci se morajo tudi registrirati pred volitvami in le ti smejo glasovati. Največ ljudi je šlo na volišče 1. 1928, namreč skoraj 37.000.000.

Pla.

Hvali gospodarski napredek v Rusiji

Montreal, Kanada. — Profesor King Gordon, ki se je pravkar vrnil iz sovjetske Rusije, pravi, da edino svetovna vojna lahko blokira nadaljnje industrijske uspehe v Rusiji.

"Razen koncentrirane svetovne vojne ne more nihče preprečiti uspešnega izvajanja petletke," je dejal Gordon. "Vsi znaki kažejo, da bodo tudi druge države prisiljene adoptirati sovjetski sistem po doseženih uspehih gospodarskega dela, ako ne pride vmes kaj nepričakovanege."

"Rusko ljudstvo koraka proti določenemu cilju. Dasi mora vsaki napraviti korak nazaj, stori to le z namenom, da prej doseže svoj cilj."

GLASOVI IZ NASELBIN

(Nadaljevanje s 2. strani.)

ronerja Samuel Kleiman, Alfred King, Alex Londa, Kurt Sells in Leon Cousens.

Potem je na liati 17 elektorjev, pa nimam njih imen. Izmed Slovencev je kandidat sodr. Peter Benedikt. Lahko bi jih bilo več, ako bi bilo več kooperacije s gl. uradom soc. stranke v Michiganu. Ko se vrli nominacija, gledajo, da pride na listo soc. stranke tisti sodrug, ki je aktiven v vseh slučajih in da kooperira z eksekutivno države Michigan. Na šalost moram priznati, da tega je vse premalo od strani kluba št. 114.

Kot sem sadnjič že omenil, gleda platforma za Michigan, je še v cirkulaciji. Klub št. 114 ima 180 istisov, katere je dale eksekutiva brezplačno. Ker me je že več ljudi vprašalo, da bi radi vedeli kdo so kandidati na soc. listi, sem jih navedel. Nekateri teh kandidatov so bili preveč let v zaporu, ker so bili proti vojni. Torej niso izdajali delavskega razreda, kot bi trdili rasni rasniradi.

Priporočam vsem, ne glede na ko prepričanje imate, najsih versko ali kar še, pojdite na volišče ter volite ves soc. tiket. Nihkar ne prikažite, da vam bo prišel kdo iz nebes potrebščine za vaše življenje. Edino soc. stranka nam daje upanje. Ako bo izvoljenih v državne urade vsaj nekaj njenih kandidatov, bomo dobili pomoč, ker ima v programu takojšnjo pomoč za brezposelne.

Navedem naj samo en slučaj, kaj imamo pričakovati od starih strank. V št. 17 "New Leaderja" je sledeče: "Dearborn, Mich. (kraljevina Henryja Forda). Teachers in the school of this town were instructed by printed notices not to attend an outdoor meeting sponsored here last week by the Socialist Party. Henry Ford is a member of the local school board.

"The same evening a free show was given by the management of a local theatre.

"At a meeting a fortnight earlier a large crowd was in attendance; such was not the case the second time. The incident recalls the situation in Lincoln park where, according to representatives of the Socialist Party, the towns people are afraid to stop to listen to Socialist street speeches for fear of being photographed by Henry Ford secret police."

Henry Ford je odslavlil na tisoče delavcev, znižal je razupito plačo od 6 dolarjev na 4 dol. In hoče ukazovati učiteljcam, kaj smejo misliti ali kam smejo iti v prostem času. Isto je z delavci, ki delajo pri njem. Veliko so krivi tisti dobri, čisti delavski voditelji, ki so nahujskali delavce za dobroznano demonstracijo pred Fordovo tovarno, kjer je bilo toliko nepotrebnih artev, da sedaj tako vohunijo. Ampak soc. shodi so vseeno dobro obiskani. Za detektive ima Ford dovolj denarja, za delavce pa mu ustvarjajo bogastvo, je pa znižal plačo na 4 dolarje. Kaj imate pričakovati od rep. ljudi, ako bodo izvoljeni v javne urade? Demokrati niso prav nič boljši.

Slovenci širom Amerike, apeliram na vas, da volite socialistično listo v celoti. Volitve so tajne in nihče vam ne sme narekovati ali diktirati kako smete glasovati.

Norman Thomas in Jim Maurer morata dobiti 10 milijonov glasov dne 6. novembra!

Frank Smerdu.

Vabilo na koncert

Milwaukee.—Ker imamo na razpolago mnogo časa, zato radi prebiramo naše priljubljene slovenske časopise. Nekateri dopisniki se oglašajo za politično akcijo, drugi zopet oglašajo društvene stvari. Opozorjam javnost na milwaukee izobraževalne in pevke klube, ki tako pridno delujejo na polju dramatike in petja. Dosedaj je že bilo v tej sezoni predstavljenih par smešnih in zabavnih iger.

Sedaj pa pride na vrsto šenški pevski zbor Planinske Rože s svojim jesenskimi koncertom in jako smešno igr. tridejanko "Misična," dne 6. novembra v South Side Turn dvorani, s pomočjo dramskega odtaka Slovenski dom. Ker pa so članice tega zbora od svojega početka delovale nepristransko za dobrobit tudi izven mesta v vseh osirih, mnogokrat tudi, ako je šlo za napredek finančno, zato upamo, da nas bodo ob času naše prireditve rojaki in rojakinje posetili v obilnem številu, da nam tako dajo novega bodrila za nadaljno gojitve naše premile slovenske pesmi. Upamo, da nas bodo naša društva oz. članstvo posetilo v obilnem številu.

"Planinke" se pripravljajo in utijo, da bodo nastopile v izbranih pesmih. Kdor ima malo pogleda v dramatiko in petje, bo razumel, da je treba mnogo veserov za učenje, in vse to bo najbolj poplačano, ako napolnete dvorano do zadnjega kotička, ako bo pa premala, pa jo bomo po ribniško razmeknili.

Vsi v dvorani na 6. novembra, da tako malo posabimo vsaj za nekaj ur naše skrbi in tešave v tej deželi. Na dan volitev pa na volišče. Pokatimo, da nismo samo napredne pri petju, dramatik in v kuhinji, da tudi politično pomagamo naši delavski stranki, da bodo zavladae boljše razmere med delavskim slojem kot so sedaj.

Kati Delček, predsednica.

Obnovitev obrata v rovin

Nokomis, Ill.—Spet se oglašam in sporočam veselo novice iz naše naselbine, da je družba Indiana-Illinois Coal Corporation podpisala pogodbo na 26. oktobra s Progressivno unijo in se je takoj drugi dan pričelo z delom. Vrnilo se je na delo nad 600 majnarjev.

Premogarji so še isti dan, ko je bila pogodba podpisana s Progressivno unijo, napravili veliko proslavo nad smago nove unije. Popoldne smo se premogarji skupaj zbrali in smo šli na Witt v sosednje mesto, z godbo na čelu in s klici: "Živela Progressivna unija!" Iz Witt smo šli v Nokomis, kjer smo šli v Opera house. Tam so bila podana poročila, kako pogodbo so sklenili unijski uradniki z operatorji.

Potem je nastopil govornik Davis iz Witt, ki je napravil podučljiv govor. On je pripočel, naj volimo na 8. novembra delavske kandidate, ako hočemo, da se boljši časi spet povernjo. To so kandidati socialistične stranke. Če bomo izvolili v kongres in druge urade delavske zastopnike, potem lahko pričakujemo boljših časov, ako pa tega ne storimo, potem si ni treba misliti na boljše čase.

Vsi na volišče! Volite delavske kandidate, to so socialistični kandidati. John Deljak.

Kandidat Roosevelt v Wheelingu, W. Va., pripoveduje volicem, kako bo pivo rešilo krizo in ljudje ga—poslušajo.

Paul Callicotte (na desni), najnovejša priča za Toma Mooneyja, ki trdi, da je on položil kovčeg z bombo, ne da bi bil vedel kaj je notri, na mesto, kjer je bomba eksplodirala in ubila deset oseb med parado za oboroženo pripravljenost v San Franciscu leta 1916. Sredi je Mooneyjev odvetnik Irvin Goodman, na levi pa Tom.

